

Etelä-Savon
2019–2021 kulttuuriri-
hyvinvointi-
suunnitelma

MITÄ ON KULTTUURIHYVINVOINTI?

- Kulttuurihyvinvoinnilla tarkoitetaan kulttuurin ja taiteen mahdollisuuksia edistää terveyttä ja hyvinvointia läpi elämän.
- Taide ja kulttuuri ovat merkityksellisiä elämysten ja kokemusten antajina ja luovat jo itsessään hyvinvointia, osallisuutta ja mielekästä elämää.
- Taidetta ja kulttuuria voidaan käyttää myös tavoitteellisesti hyvinvoinnin edistämiseen. Tällöin puhutaan kulttuurihyvinvointipalveluista, jotka ovat asiakas- ja tarvelähtöisesti räätälöityjä taide-, taidekasvatus- ja kulttuuripalveluja. Kulttuurihyvinvointipalvelujen suunnittelemisessa, toteuttamisessa ja arvioinnissa korostuu monialainen, ammattimainen ja pitkäjänteinen yhteistyö.

Mikä on kulttuurihyvinvointi- suunnitelma ja kuinka se tehtiin?

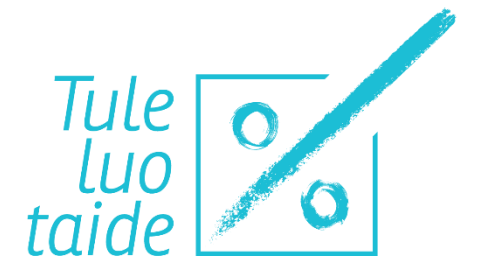
Etelä-Savon kulttuurihyvinvointisuunnitelma

- on strateginen asiakirja, joka ohjaa kulttuurin ja hyvinvoinnin yhdyspinnoilla olevan toiminnan kehittämistä
- toimeenpanee Etelä-Savon maakuntaohjelman hyvinvointiteemaa
- on tahtotilan ilmaus ja innostava ratkaisujen tarjoaja
- konkretisoi kulttuurin merkitystä hyvinvoinnin ja terveyden edistäjänä

Kulttuurihyvinvointisuunnitelma toteutettiin osallistavalla prosessilla osana Hyvinvointia kulttuurista Etelä-Savoon hanketta 2017-2018.

- asiantuntijatyöryhmät
- kaikille avoimet tilaisuudet
- avoin kommentointi verkossa

Kulttuurihyvinvointisuunnitelman tekemiseen osallistui yhteensä noin 300 eteläsavolaista.

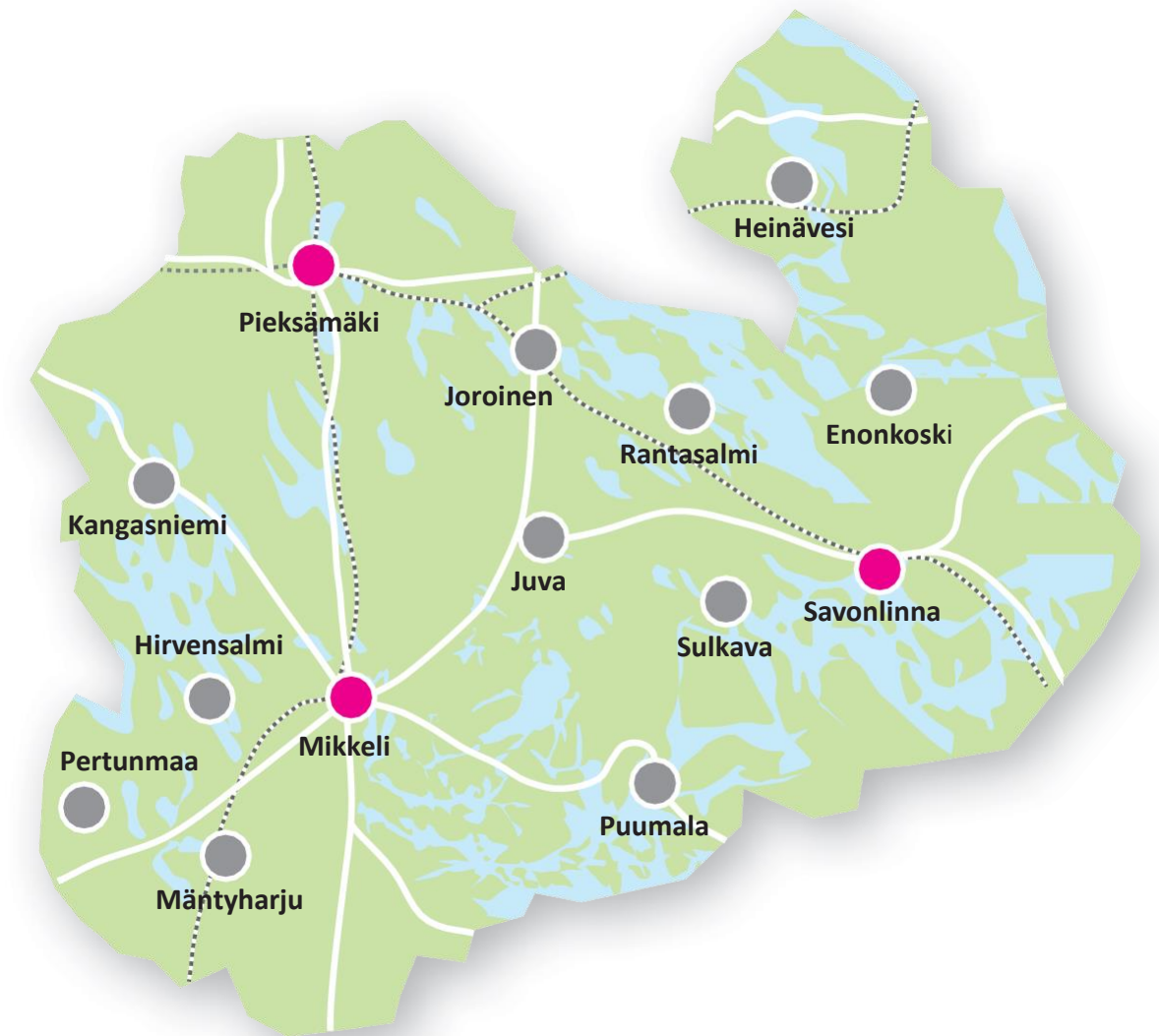
KULTTUURIHYVINVOINNIN NYKYTILA

Etelä-Savon vahvuuksia

- Kulttuurin peruspalvelut ovat säilyneet
- Pienissä kaupungeissa ja kunnissa moniammatillinen verkostoyhteistyö on luontevaa
- Yhdistykset ovat aktiivisia kulttuuritoimi-joita ja saavat tukea kunnilta ja Essotelta
- 5 kunnassa on toimiva kulttuurikasvatussuunnitelma, lisäksi työn alla tai suunnitteilla 5 kunnassa.
- Lastenkulttuurikeskus Verso toimii 7 kunnassa
- %-periaate Mikkelissä 1970-luvulta lähtien

Haasteita Etelä-Savossa

- Kunnat tuottavat kulttuurin peruspalveluja vaihtelevin resurssein
- Moniin harrastusryhmiin on pienillä paikkakunnilla liian vähän osallistujia
- Taloudellisten tai sosiaalisten esteiden vuoksi kaikki halukkaat eivät pääse osallistumaan järjestettyyn toimintaan.
- Välimatkat ovat pitkiä.
- Yhdistysten aktiivijäsenet ikääntyvät.

- Kulttuuritoimintaan varattuja rahoja ei juurikaan löydy esim. sote-toimijoiden budjeteista
- Yhteistä toimintaa hankaloittavat koordinaation puute ja haluttomuus sitoutua.

KULTTUURI-
HYVINVOINTI-
SUUNNITELMAN
STRATEGINEN
KÄRKI

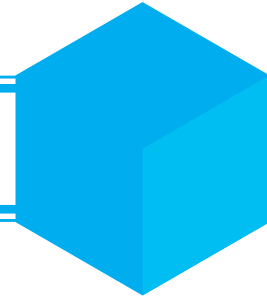
Edistämme
yhdenvertaista
osallisuutta ja
toimijuutta

Tuemme
hyvää arkea
parantamalla
palveluiden ja
elinympäristön
laatua

***Osallistuva, luova ja hyvinvoiva
eteläsavolainen***

Vahvistamme
ihmisten osaamista
ja vastaamme
työelämän
kehittämisen-
tarpeisiin

Vahvistamme
kulttuurin ja taiteen
roolia osana
suunnitelmallista
maakunnan
hyvinvoinnin,
elinvoimaisuuden ja
identiteetin
kehittämistä

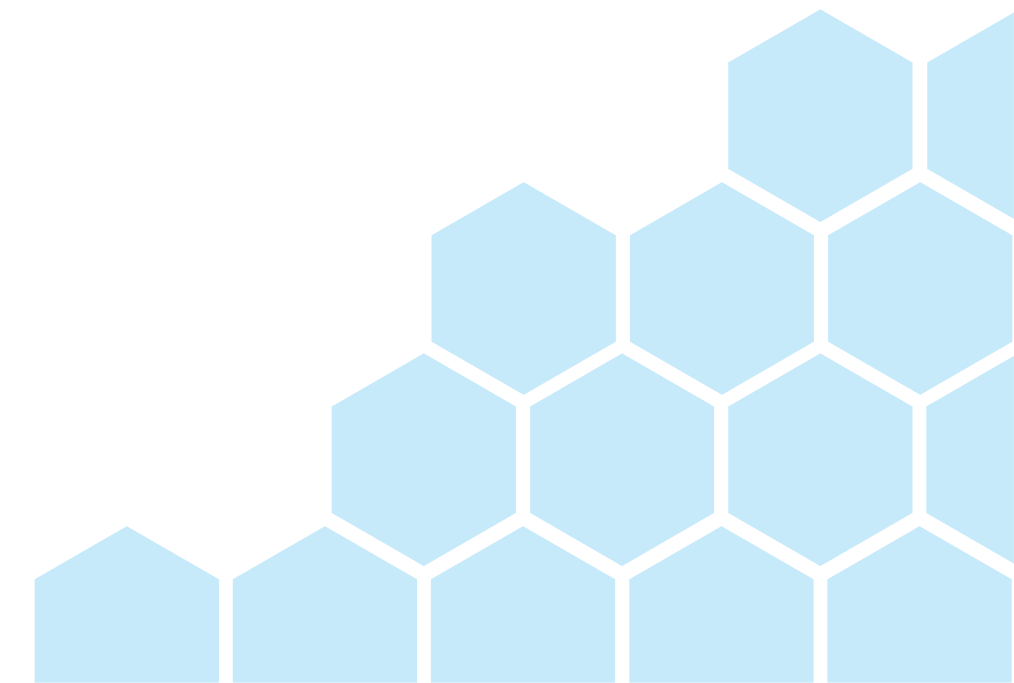
TAVOITTEET JA TOIMENPIDE-EHDOTUKSET

Edistämme yhdenvertaista osallisuutta ja toimijuutta

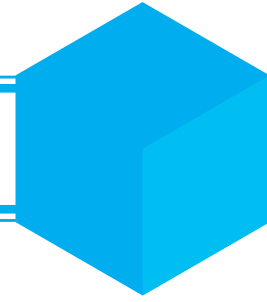
Kaikenikäiset eteläsavolaiset pääsevät osallisiksi taiteesta ja kulttuurista – koki-joina ja tekijöinä – riippumatta asuinpai-kasta, toimintakyvystä tai kulttuuritau-stasta.

- Kannustamme jokaista osallistumaan ja madallamme taiteeseen ja kulttuuriin osallistumisen sosiaalisia, taloudellisia ja maantieteellisiä esteitä.

- Luomme kunnissa riittävät resurssit kaikenikäisten omaehtoiselle taide- ja kulttuuritoiminnalle useamman tahon yhteistyössä.
- Huolehdimme taide- ja kulttuuriympäristöjen saavutettavuudesta ja esteettömyydestä.

TAVOITTEET JA TOIMENPIDE-EHDOTUKSET

Edistämme yhdenvertaista osallisuutta ja toimijuutta

Kaikilla eteläsavolaisilla on mahdollisuus vähintään yhteen itselle merkitykselliseen kulttuuriharrastukseen.

- Tarjoamme matalan kynnyksen taide- ja kulttuuriharrastuksia sekä tavoitteellista taideopetusta kaikenikäisille.
- Tarjoamme laitoksissa ja asumispalveluissa monipuolisia mahdollisuuksia harrastaa taidetta ja kulttuuria.
- Hyödynnämme digitaalisuutta taiteen ja kulttuurin sisällön tuottamisessa sekä saavutettavuuden parantamisessa.

Maakunnan asukkaat ja organisaatiot osallistuvat taide- ja kulttuuritoiminnan sekä ympäristön viihtyvyyden, esteettisyyden ja kulttuurihistoriallisten arvojen ylläpitämiseen ja kehittämiseen.

- Luomme maakuntaan toimintamalleja, kuinka asukkaat voivat osallistua taide- ja kulttuuritoiminnan sekä asuinympäristönsä suunnittelemiseen, toteuttamiseen, arviointiin ja kehittämiseen.
- Rahoitamme yhdessä julkista taidetta ja kulttuuriympäristöjen suojelua.

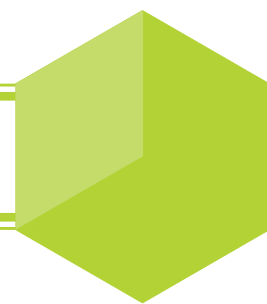
TAVOITTEET JA TOIMENPIDE-EHDOTUKSET

**Tuemme
hyvää arkea
parantamalla
palveluiden ja
elinympäristön
laatua**

Ennaltaehkäisevissä ja korjaavissa sosiaali- ja terveyspalveluissa on saatavilla kulttuurihyvinvointipalveluja riippumatta asiakkaan iästä, asuinpaikasta, toimintakyvystä tai kulttuuritaustasta.

- Hyödynnämme taiteen ja kulttuurin mahdollisuuksia lapsille, nuorille ja nuorille aikuisille suunnatuissa sosiaali- ja terveyspalveluissa.
- Monipuolistamme taidelähtöisten menetelmien käyttöä työikäisten hyvinvointia tukevissa sosiaali- ja terveyspalveluissa.
- Tarjoamme taide- ja kulttuuritoimintaa osana erityistä tukea tarvitseville suunnattuja tuki- ja asumispalveluja.

- Huomioimme taide- ja kulttuuripalveluihin osallistumisen ikääntyneen asiakkaan hoito- ja palvelusuunnitelmassa.
  - Mahdollistamme valinnanvapauden toteutumisen asiakassetelin ja henkilökohtaisen budjetoinnin kautta sekä ohjaamme asiakasta valinnanvapauden käyttämisestä taide- ja kulttuuripalveluissa.
  - Kannustamme ja koulutamme sosiaali- ja terveyspalveluiden henkilökuntaa käyttämään työssään kulttuuria ja taidelähtöisiä menetelmiä sekä ohjaamaan asiakkaitaan kulttuuripalveluiden pariin.
-

TAVOITTEET JA TOIMENPIDE-EHDOTUKSET

Päiväkodit ja koulut ovat arjen kulttuuri-keskuksia ja tarjoavat lapsille ja nuorille mahdollisuuden taiteen kokemiseen ja monimuotoiseen oppimiseen heidän elämäntilanteestaan ja asuinpaikastaan riippumatta.

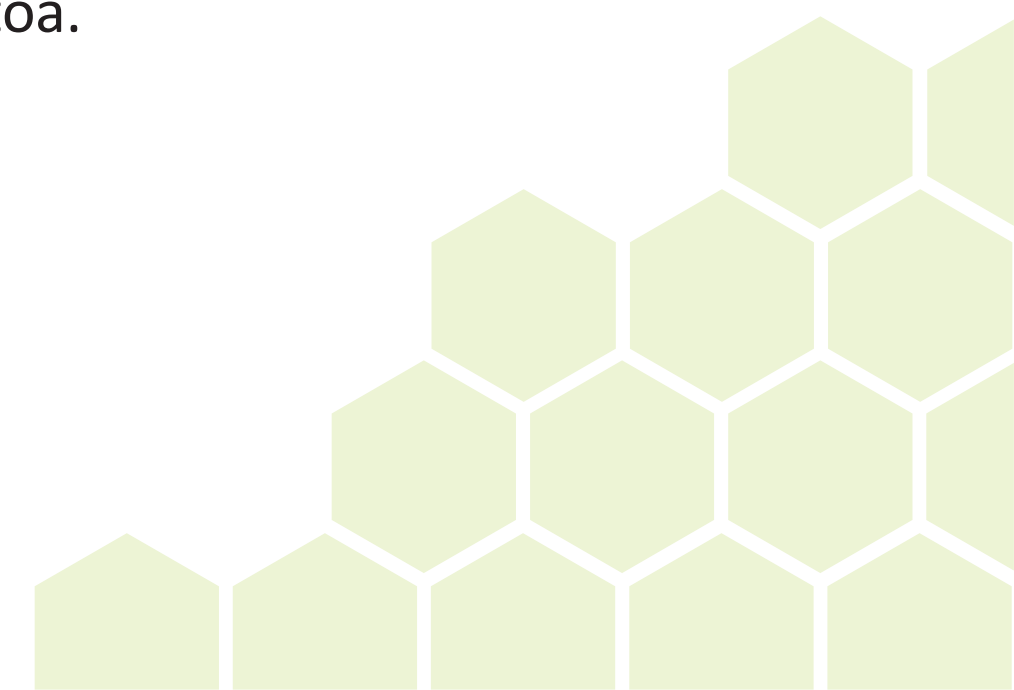
- Luomme etenevät ja toimivat kulttuurikasvatussuunnitelmat varhaiskasvatukseen ja perusopetukseen sekä 2. ja 3. asteen oppilaitoksiin.
- Vahvistamme opettajien luovien menetelmien osaamista.

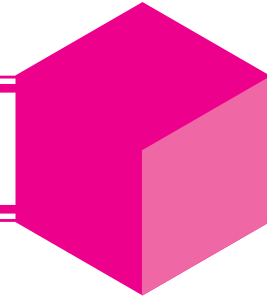
- Järjestämme yhdenvertaisesti saavutettavia taidekerhoja päiväkotij- ja koulupäivän sisällä sekä sen yhteydessä.

Taide ja kulttuuriperintö näkyvät kunta-laisten arkisissa ympäristöissä ja antavat asukkaille monipuolisia esteettisyyden ja luovuuden kokemuksia.

- Sovellamme prosenttiperiaatetta kuntien ja kuntayhtymien rakennus- ja korjauskohteissa, kunnan yrityksille ja julkisen sektorin toimijoille myymissä ja vuokraamissa tonteissa sekä oppilaitoksissa.

- Kuntien eri toimialat osallistuvat yhdessä monialaisesti ja monihallinnollisesti julkisen taiteen koordinoimiseen ja rahoittamiseen sopimuksen mukaisesti.
- Markkinoimme kulttuuriperintöämme sekä innostamme ja annamme ohjausta kulttuuriperintöasioissa.
- Annamme paikallisen historian, identiteetin ja maisemakuvan kannalta merkittävillä kohteilla tunnustusta ja kestäväää käyttöä.

TAVOITTEET JA TOIMENPIDE-EHDOTUKSET

Vahvistamme ihmisten osaamista ja vastaamme työelämän kehittämistarpeisiin

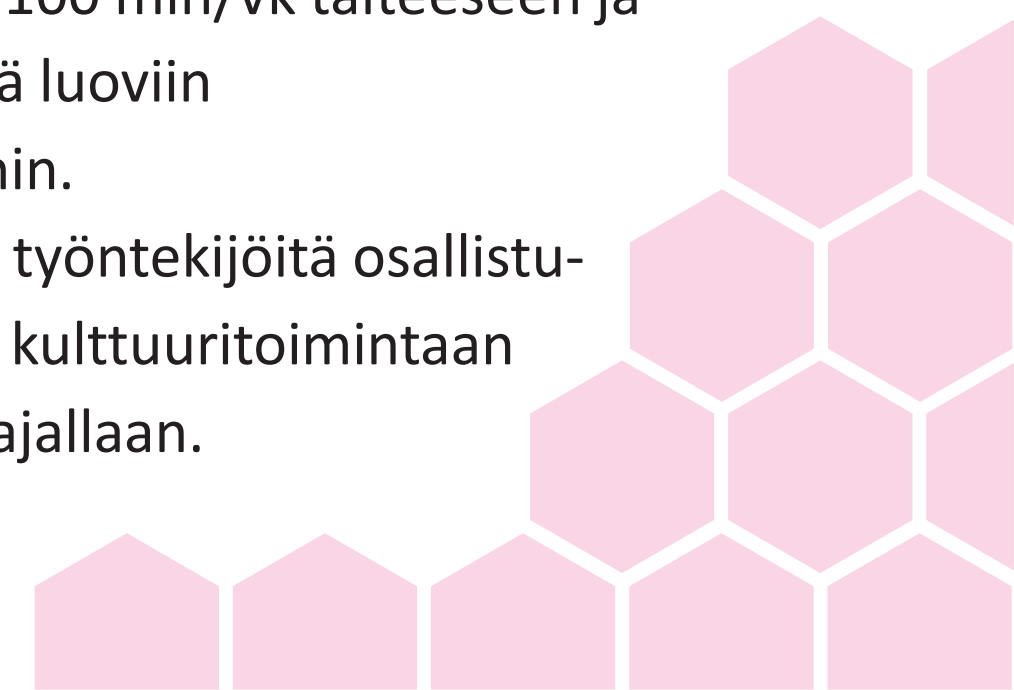
Etelä-Savossa on tarjolla monipuolisesti taiteen, kulttuurin ja kulttuurihyvinvoinnin koulutusta eri koulutusasteilla ja -aloilla.

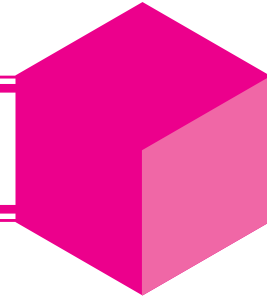
- Järjestämme taiteen, kulttuurin ja kulttuurihyvinvoinnin koulutusta eri koulutustasoilla, esim. yleissivistävä opetus, vapaa sivistystyö, taiteen perusopetus, avoin yliopisto, ammatillinen koulutus ja korkeakouluopetus.
- Luomme kulttuuriaiheisia opintoja sosiaali- ja terveysalan koulutuksiin sekä huomioimme kulttuurin opetusmenetelmissä, työelämäyhteyksissä ja monialaisissa opinnäytetöissä.

- Vahvistamme maakunnan kulttuurihyvinvointikentän koulutuksen ja tutkimuksen toimijoiden verkostomaista yhteistyötä.

Työyhteisöt hyödyntävät taidetta ja kulttuuria työhyvinvoinnin ja tuottavuuden edistämisessä sekä työ kulttuurin uudistamisessa.

- Otamme käyttöön työpaikoilla prosenttiperiaatteen: kannustamme työyhteisöjä käyttämään 100 min/vk taiteeseen ja kulttuuriin sekä luoviin toimintatapoihin.
- Kannustamme työntekijöitä osallistumaan taide- ja kulttuuritoimintaan omalla vapaa-ajallaan.

TAVOITTEET JA TOIMENPIDE-EHDOTUKSET

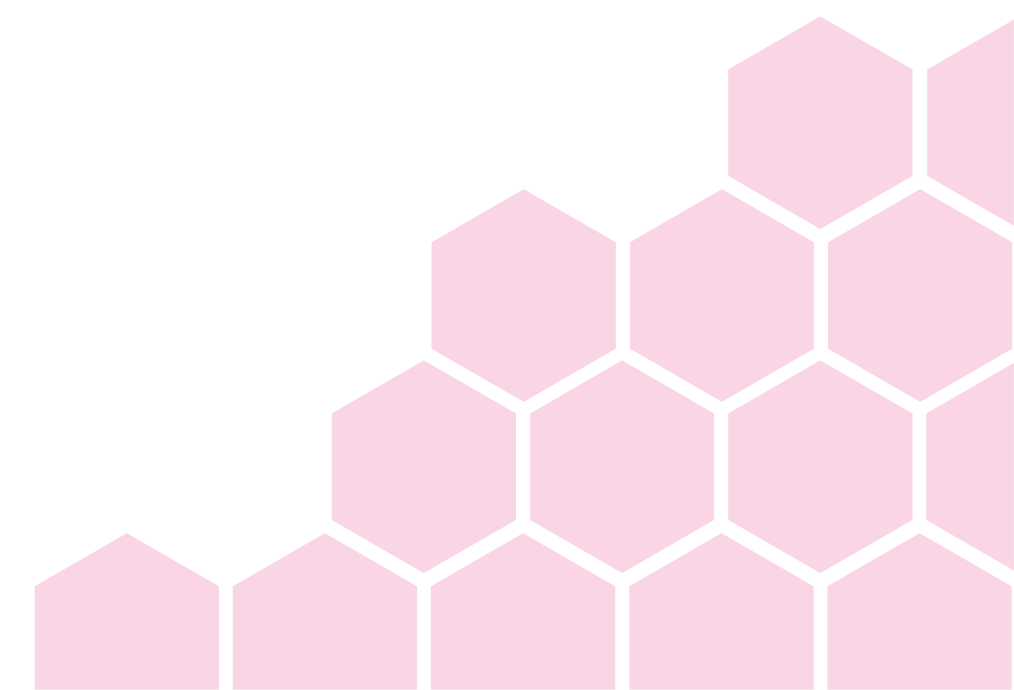
Vahvistamme ihmisten osaamista ja vastaamme työelämän kehittämistarpeisiin

Taide ja kulttuuri edistävät työllisyyttä ja tukevat työkykyisenä pysymistä.

- Otamme kulttuuri- ja taidelähtöiset menetelmät osaksi työllistymisen tukitoimia.
- Kannustamme luomaan taiteilijoille ja muille työelämätoimijoille organisaatioissa uusia tehtäväkuvia ja työmahdollisuuksia.

Eteläsavolaiset kulttuurihyvinvointipalvelujen tuottajat ovat ammattitaitoisia, koulutettuja ja verkostoituneita.

- Tuemme ja koulutamme taide- ja kulttuuritoimijoita kulttuurihyvinvointikentälle siirtymisessä.
- Kehitämme taiteen ammattilaisten ja asiakastyötä tekevien kasvatus-, opetus- ja sote-ammattilaisten välistä yhteistyötä.

TAVOITTEET JA TOIMENPIDE-EHDOTUKSET

Vahvistamme kulttuurin ja taiteen roolia osana suunnitelmallista maakunnan hyvinvoinnin, elinvoimaisuuden ja identiteetin kehittämistä

Kulttuuri ja taide ovat mukana kuntien, kuntayhtymien ja maakunnan strategisissa asiakirjoissa.

- Huomioimme kuntien ja maakunnan hyvinvointikertomuksissa kulttuurin ja taiteen tarjoamat mahdollisuudet terveyteen, hyvinvointiin ja osallisuuteen.
- Huomioimme kuntien strategioissa sekä toiminta- ja taloussuunnitelmissa luovien alojen tarpeet sekä kulttuurin ja taiteen tarjoamat mahdollisuudet osallisuuteen, hyvinvointiin ja elinvoimaan.
- Huomioimme maakunnassa luovien alojen tarpeet sekä kulttuurin ja taiteen tarjoamat mahdollisuudet osallisuuteen, hyvinvointiin ja elinvoimaan.

Sosiaali- ja terveystoimet ja kunnan eri toimialat rahoittavat yhteistyössä terveyttä, hyvinvointia ja osallisuutta edistäviä kulttuuripalveluita.

- Sosiaali- ja terveystoimet sekä valtion tuottamat asumispalvelut varaavat määrärahoja terveyttä ja hyvinvointia edistävään sekä kuntouttavaan taide- ja kulttuuritoimintaan vuosittain prosentti-periaatteen mukaisesti.
  - Kunnan toimialat rahoittavat yhdessä ja yhteistyössä sosiaali- ja terveystoimien kanssa osallisuutta, terveyttä ja hyvinvointia edistävää kulttuuritoimintaa.
-

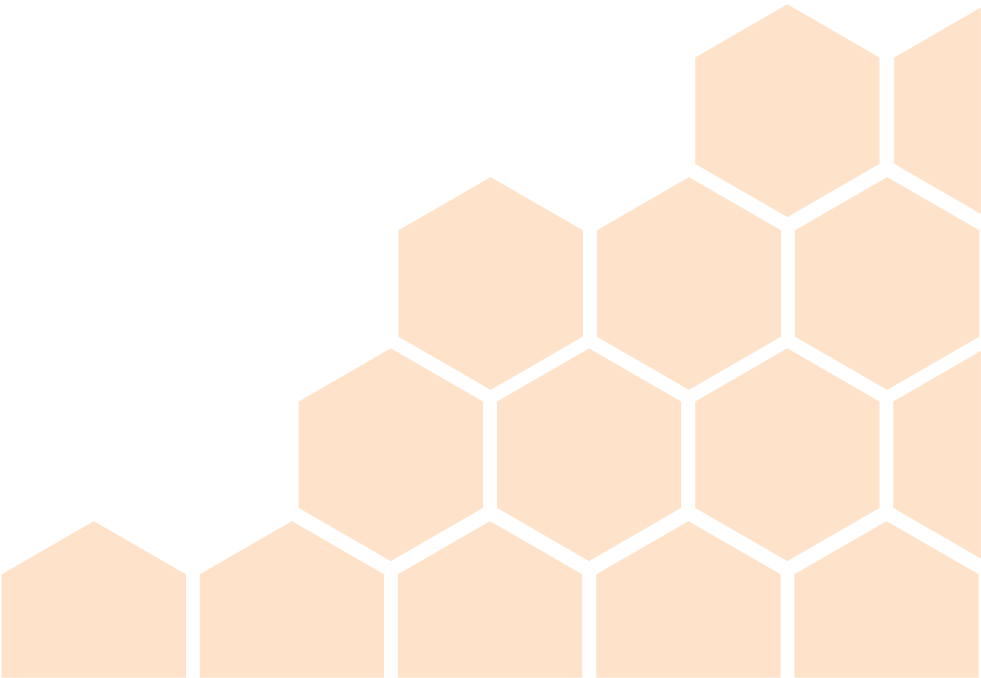
TAVOITTEET JA TOIMENPIDE-EHDOTUKSET

**Vahvistamme
kulttuurin ja
taiteen roolia
osana
suunnitelmallista
maakunnan
hyvinvoinnin,
elinvoimaisuuden
ja identiteetin
kehittämistä**

Eteläsavolaista kulttuurihyvinvointia kehittää maakunnallinen yhteistyöverkosto, jossa toimitaan sitoutuneesti ja tavoitteellisesti.

- Eteläsavolainen kulttuurihyvinvoinnin yhteistyöverkosto on vastuullinen kehittäjä ja monialaisen keskustelun ylläpitäjä.
- Yhteistyöverkosto edistää, seuraa ja viestii kulttuurihyvinvointisuunnitelman toimenpide-ehdotusten toteutumisesta.

Eteläsavolaiset ovat ylpeitä kulttuuri-perinnöstään sekä omaavat vahvan ja kehittyvän kulttuurisen identiteetin.

- Annamme arvoa paikallisille vahvuuksille – luonnonläheiselle elämäntavalle, luonto- ja kulttuuriympäristöille sekä kulttuuritapahtumille.
  - Kehitämme eteläsavolaista identiteettiä yhdessä taiteen ja kulttuurin keinoin.
-

*Tehdään yhdessä
Etelä-Savosta
kulttuurihyvinvoinnin
edelläkävijä!*

